

КОНЦЕРТНЕ ЖИТТЯ

ТЕРИТОРІЯ МОЦАРТІАНА: З ТРАДИЦІЇ В МАЙБУТНЄ

(хроніка подій)

У більшості меломанів ім'я «Моцарт» асоціюється тільки і виключно з геніальним віденським класиком. Діяльність і творчість його батька, Леопольда, і молодшого сина, Франца Ксавера Моцарта, відомі лише найбільш допитливим шанувальникам, яких цікавить не лише творчість, але й життя, родина, оточення Вольфганга Амадея. Проте є одне європейське місто, яке має особливий сентимент до Моцарта-юніора, і це місто – Львів. Тут він прожив 30 років і став аніматором багатьох музичних інституцій, авторитетним педагогом і виконавцем. Для багатьох львівських інтелігентів Франц Ксавер Моцарт став символом нашого культурного відродження і усвідомлення багатої духовної історії після здобуття Україною Незалежності. І не тільки тому, що в радянський час вся галицька культура починалась з 1939 року і про будь-які звершення і видатних постатей краю перед цією приснопам'ятною датою якось не прийнято було говорити (а тим більше виносити на сцену). Не менш важливим імпульсом для пробудження інтересу до блискучої музичної традиції Галичини стало те, що повернувши твори «львівського Моцарта» в концертний репертуар, музична еліта отримала прекрасну нагоду поекспериментувати з «машиною часу» і запропонувати інноваційні і за програмами, і за формами мистецькі погляди на музичне минуле Галичини.

В цьому напрямку у Львові робилось і робиться дуже багато. Щоби хоч коротко торкнутись всіх подій, публікацій і суспільних акцій, спрямованих на популяризацію постаті і творчості Ф. К. Моцарта за останні 25 років, довелось би написати об'ємний том, тому в рамках статті зазначу лише основні. Систематичне вивчення творчості і діяльності Ф. К. Моцарта у Львові розпочалось у 60-х рр. ХХ ст. Піонером у цій справі став авторитетний музикант, скрипаль, професор Дмитро Колбін. Творчість і педагогічну діяльність Ф. К. Моцарта, його внесок у львівську культуру досліджували музикознавці Стефанія Павлишин, Лешек Мазепа, Ярема Якуб'як, Люба Кияновська, Наталія Кашкадамова, редакції його творів робили Віктор Камінський і Володимир Дуда, концерти з його творів та записи на компакт-дисках здійснювали оркестр INSO-Львів під орудою швейцарського диригента Гунгарда Матеса, Симфонічний оркестр Львівської філармонії, ансамбль «A capella Leopoldis» під орудою Романа Стельмашука, камерний оркестр «Віртуози Львова» (художній керівник Сергій Бурко), диригент Мирон Юсипович, піаністи Йозеф Ермін, Оксана Рапіта, Мирослав Драган, флейтист Андрій Карп'як та багато інших. З часу здобуття Незалежності Франц-Ксавер Моцарт постійно знаходиться у фокусі уваги львівських митців. З 1992 р. діє «Моцартівське товариство», члени якого – здебільшого професори і викладачі академії. Його стараннями встановлена меморіальна дошка на соборі св. Юра, що сповіщає про

історичний концерт 5 грудня 1826 р., в якому Ф. К. Моцарт здійснив виконання «Реквієму» батька в річницю його смерті. За ініціативою ректора ЛНМА ім. М. Лисенка Ігоря Пилатюка галерея портретів ректорів Львівської національної музичної академії ім. М. Лисенка відкривається портретом Ф. К. Моцарта, а його бюст встановлений у залі Вченої Ради.

І за третім законом діалектики Гегеля така інтенсивна *еволюція* повинна була вилитись у *революцію*: понад півсторіччя триваючі дослідження, виконання, опрацювання, записи на компакт-диски творів Ф. К. Моцарта у Львові концентрувались і досягнули кульмінації у масштабній культурно-мистецькій акції: Міжнародному фестивалі класичної музики LvivMozArt, що тривав з 18 до 25 серпня 2017 р. і вмістив у себе концерти, оперні вистави, камерні вечори, відкриті перформенси, наукову конференцію та виставку в Палаці Потоцьких – всього 24 події. Всі заходи широко анонсувались і висвітлювались в українській, німецькій та австрійській пресі, причому оцінки кожної імпрези коливались від «дуже добре» до «неперевершено».

Ідея організації такого особливого свята теж сформувалась в душі ранньої романтичної доби – періоду Ф. К. Моцарта у Львові. Як тоді збирались освічені аристократи-меломани, багаті купці і промисловці, щоби підтримати фінансово ту чи іншу музичну акцію, так і 200 років потому Оксана Линів, талановита диригентка, що робить зараз блискучу кар'єру в Європі, за підтримки впливових львівських бізнесменів Марка Зархіна, Олега Мацеха та Андрія Сидора надумали здивувати місто і світ – *urbi et orbi* – культурною подією, яка би: привабила щонайширше коло публіки; ґрунтувалась на засадах високого мистецтва, а не поверхової розваги; відповідала найвищим стандартам світових культурних форумів і, врешті, служила б популяризації духовної історії Львова й Галичини. Так визріла думка про фестиваль Франца Ксавера Моцарта, а чотири згадані достойники стали його засновниками. Крім них – теж цілком в душі львівських культурних ініціатив початку XIX ст. – зібралось коло «друзів фестивалю», що теж підтримали його матеріально.

Арт-директором і *regretuum mobile* усього об'ємного музичного дійства стала Оксана Линів. В останні роки вона працювала як диригент і музичний асистент генерального музичного директора Баварської державної опери (Мюнхен, Німеччина), а починаючи з сезону 2017/2018 рр. обійняла посаду головного диригента опери та філармонійного оркестру м. Грац (Австрія). Випускниця ЛНМА ім. М. Лисенка (навчалась в класі диригування доцента З. Остафійчук та доцента Б. Дашака) та Дрезденської вищої музичної школи ім. К. М. фон Вебера (клас професора Е. Клемма), лауреат міжнародного конкурсу диригентів ім. Густава Малера, творчу енергію й ентузіазм спрямувала не лише на здобування власних кар'єрних вершин, але й на пропаганду рідного міста як одного із культурних центрів з багатою історією. За вісім днів фестивалю вона особисто успішно продиригувала шістьма концертами – це подиву гідно.

А ще слід віддати належне здібностям Оксани Линів як менеджера. Адже вона, не мешкаючи постійно у Львові, заангажувала до участі у фестивалі таких видатних зірок та талановитих молодих митців, як співаки Юлія Марія Дан, Зоряна Кушплер, Софія Соловей, Софія Броммер, Олександр Цимбалюк, Андрій Бонда-

ренко, Едгарас Монтвідас, Михайло Малафій, Андрій Шевченко, контртенори Костянтин Деррі, Віктор Андрійченко та Станіслав Цема (спеціально виділю їх рідкісні голоси), всесвітньо відомий фортепіанний дует Яра Таль – Андреас Гротгузе, піаністи Антон Барішевський та Йозеф Єрмін, органістка Ауроре Баль, один із кращих молодіжних дуетів Німеччини – сестри Анна (скрипка) та Лаура (фортепіано) Гандлер, Саша Реккерт (скляна гармоніка) та інших. Поруч з музикою трьох Моцартів та класичними артефактами підтримала творчість сучасних українських композиторів, включивши їх в програми. Їй вдалось залучити до співпраці провідних достойників львівської культури – ректора ЛНМА ім. М. Лисенка академіка Ігоря Пилатюка, генерального директора і художнього керівника Львівського національного театру опери та балету ім. С. Крушельницької Василя Вовкуна, генерального директора Львівської обласної філармонії Володимира Сивохіпа, директора Львівської Національної картинної галереї ім. Б. Возницького Тараса Возняка і директорку Львівського палацу Потоцьких Оксану Козинкевич, голову Моцартівського товариства м. Львова професора Сергія Бурка, генерального директора Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника Мирослава Романюка, відомих львівських музичних бібліографів Ольгу Осадцю й Ірину Антонюк та багатьох інших. Допомогали координувати весь процес та забезпечувати виконання безлічі складних завдань талановиті ентузіасти Оксана Сидор, Ірина Вакуліна, Стефанія Олійник та багато фахівців з різних ділянок культури і мистецтва.

Ба більше – співзасновникам та арт-директору Оксані Линів вдалось заінтригувати владу і особисто мера Львова пана Андрія Садового, який організував прийом на честь учасників і гостей та відвідував концерти фестивалю. А на відкриття прибула Надзвичайний і Повноважний Посол Австрії в Україні Герміне Поппеллер та офіційний представник Моцартеуму – керівник архівів Армін Брінзінг, на заключному ж концерті були присутні інші офіційні високопосадовці з України, Німеччини та Австрії. Складалось враження, що в цю унікальну акцію включились всі мистецькі сили міста, не лише музиканти, але й актори, художники, письменники, філософи, історики. Подумалось мимоволі: так і повинна проходити презентація поважної музики в сучасному європейському місті, як себе слушно позиціонує Львів.

Оскільки одній людині було фізично неможливо відвідати всі концерти й акції фестивалю, скористаюсь формою колективної рецензії і поруч з власними рефлексіями і спостереженнями подам оцінки молодих колег. Наталя Мендюк і Петро Жеруха не лише самовіддано волонтерили протягом всіх днів фестивалю, але й фіксували свої враження, охоче поділившись ними з авторкою. А Наталя Завісько як співорганізатор надзвичайно цікавої ініціативи, яку в майбутньому варто буде поширити в нашому музичному побуті, розповіла про дитячі музичні перформенси «під знаком Моцарта-вундеркінда». Тож з огляду на численність подій, доцільно представити LvivMozArt у послідовній хроніці, яка зможе зафіксувати для мистецької історії міста масштаб музичного свята. Звісно, охопити всі 24 акції в журнальному огляді неможливо – для цього вартувало б написати окрему магістерську працю чи розділ у колективній монографії, але представимо стислу їх панораму.

В підготовку цього матеріалу на етапі завершення включилась і сама Оксана Линів. Деякі з її думок і коментарів включені в подану об'ємну хроніку подій LvivMozArt.

Відкриття у Львівській опері – 18.08.2017.

В програмі: В. А. Моцарт. Симфонія № 40 соль мінор, К.550; Ф. К. Моцарт. Варіації для фортепіано з оркестром A-dur, ор. 24; Ф. К. Моцарт. Кантата «Перший весняний день» для солістів, хору та оркестру, ор. 28.

Основна відповідальність в цьому концерті (як і в кількох інших концертах фестивалю) лягла на Академічний симфонічний оркестр «INSO-Львів» під орудою Оксани Линів, що показав себе вельми коректно, інтелігентно, професійно, з добрим відчуттям стилю, підтвердивши свою заслужену репутацію колективу, що швидко і якісно вчить програми, різні за стилями і рівнем складності.

Антоній Баришевський, соліст у Варіаціях Ф. К. Моцарта, зараз оцінюється критикою як зірка української піаністики першої величини і, як показав цей виступ, цілком заслужено. Що ж до виконання однієї з вершин симфонічної музики – Симфонії № 40 В. А. Моцарта, то диригентка Оксана Линів знайшла тут свій особливий, сповнений контрастів тон, нестримно спрямований до вершин, сильний і енергійний.

Кантату «Перший весняний день» Ф. К. Моцарт присвятив Кароліні Аугусті, дочці імператора Франца I Габсбурга. Алегорія служіння високій Музі, втілена в душі тогочасної цециліанської моди, була близька композиторові (недаремно ж невдовзі він заснує у Львові Товариство св. Цецилії!), відтак він проявив у ній кращі риси свого обдарування: досконале володіння поліфонічною технікою, драматичне чуття, віртуозність вокальних партій. Тож солісти – Юлія Марія Дан (Румунія-Німеччина), Зоряна Кушплер (Україна-Австрія), Михайло Малафій, (Україна), Ігор Царьков (Україна-Німеччина) та хорова капела «Дударик» мали перед собою непросте завдання, з яким вони загалом вельми достойно впорались. Кантата Ф. К. Моцарта була сприйнята з оваціями, так що виконавцям довелося повторювати фінальну частину на біс.

В той же день відкрилась виставка ***«Любити музику. Франц Ксавер Моцарт та музичне життя у Львові»*** з унікальними матеріалами з фондів Львівської національної галереї мистецтв ім. Б. Возницького, Львівської національної наукової бібліотеки України ім. В. Стефаника, архіву бібліотеки ЛНМА ім. М. Лисенка, Львівського історичного музею, бібліотеки «Mozartiana» Міжнародної фундації «Mozarteum». Першодруки, інструменти, літографії Львова «моцартівського часу», видання його творів, програми концертів – всі експонати вдало відтворювали дух міста, яким він був 200 років тому.

Другий день LvivMozArt'у – 19.08.2017 – був вельми насичений подіями. Він почався із «Сніданку з Моцартівським товариством», який відкрив урочистості в Палаці Потоцьких. Учасників і гостей фестивалю привітав голова Товариства професор Сергій Бурко. А одразу потому в тому ж Палаці розпочалась міжнародна наукова конференція, яку модерували доктор мистецтвознавства, професор Люба Кияновська з ЛНМА ім. М. Лисенка та доктор мистецтвознавства, професор Аделіна Єфіменко, а взяли участь такі поважні гості, як голова бібліотеки «Mozartiana» Міжнародної фундації «Mozarteum» Армін Брінзінг, відомий австрійський

музикознавець професор Гартмут Кронес, один з провідних німецьких вчених професор Гельмут Льюс, один з провідних сучасних медиків і колекціонер музичних артефактів професор Губертус фон Фосс з Мюнхена, знана швейцарська дослідниця професор Ангеліка Мотс, кандидат мистецтвознавства Тереса Мазепа.

Концертну панораму фестивалю продовжили:

Концерт французько-швейцарської органістки Ауроре Баль.

«Домініканський собор на декілька годин став оселею для електронного органу – це був спільний концерт LvivMozArt та українсько-швейцарської організації Haliciana Schola Cantorum. Ауроре Баль є композиторкою, яка деякий час працювала у сфері електронної музики, проте повернулася до акустики та «живих інструментів». Як виконавиця, здобувала перші премії на різних конкурсах та отримала гранпрі на престижному конкурсі імені П. Гохгаймера. Ауроре підготувала добре продуману програму, зважено розподілила твори. Вона згрупувала композиції за стильовими тенденціями Відня так, щоб їх можна було зіставити за тематикою і певними змістовими «меседжами»: «європейський еталон у Відні», «контрапункт у Відні», «галантний стиль у Відні», «у медитативній органній музиці відчувається вплив струнних інструментів», «шедеври». (Петро Жеруха)

Експериментальна камерно-вокальна імпреза «В скельцях бароко».

«Концерт склав в один образ музичний європейський вітраж із шматочків барокової, класичної і сучасної музики: Вівальді, Гендель, Порпора, Бах, Перселл, а також Моцарт – кожен їхній твір розливав яскраве світло з найвищої точки барокового храму.

В центрі музичного дійства були два виконавці на унікальному інструменті – скляній гармоніці – Саша Рекерт та його ансамбль Sinfonia di vetro, і три контртенори: Костянтин Деррі, Віктор Андрійченко та Станіслав Цема, які розпочинали свій шлях в Україні, здійснивши на сьогодні багато масштабних проектів в різних куточках світу.

Класичні шедеври поєдналися у концерті з музикою львів'ян. Спеціально для фестивалю львівська композиторка Богдана Фроляк написала твір «Ave Maria» для трьох контртенорів, струнного квартету, струнного оркестру та двох скляних гармонік. Ще один український акцент концерту – камерна кантата «З зелених думок одного лиса» Золтана Алмаші, за участю контртенора, скрипаля і камерного оркестру. Останнім з творів львівських митців, що прозвучали на концерті, була «Пісня Орфея» Богдана Сегіна для струнного квартету і (контр)тенора. Виступ супроводжував оркестр барокової капели ЛМНА ім. М. В. Лисенка (керівник Анна Іванюшенко) під орудою Оксани Линів та молодого диригентки Маргарити Гринивецької-Холматової». (Петро Жеруха). Додам, що ще один концерт з поетичною назвою «Голос та симфонія скла» за участю Саші Рекерта та його ансамблю відбувся в Домініканському соборі два дні потому.

Недільний ранок, 20.08.2017, почався з урочистої Літургії до відкриття фестивалю LvivMozArt і антологією української духовної музики та духовними творами В. А. Моцарта. Цю ідею – поєднати духовне і світське в об'ємному музичному дійстві – Оксана Линів перейняла з традиції відкриття мюнхенського оперного фестивалю і вельми успішно перенесла на львівський ґрунт. Шедеври світової та

української духовної музики прозвучали у виконанні Львівської хорової капели «Дударик» під батудою Дмитра Кацала. Вона виступила в Гарнізонній церкві Петра і Павла – колишньому Єзуїтському костелі, тому самому, де 200 років тому відбувались і деякі оперні вистави, а капельмейстером оркестру певний час був Франц Ксавер Моцарт.

Тональність ностальгія.

Лаура і Анна Гендлер, дві сестри німецько-колумбійського походження, переможці численних міжнародних конкурсів винесли на суд публіки маловідомі скрипкові сонати Франца Ксавера Моцарта – ор. 15 і ор.19, а на завершення перекинули місток у романтичну епоху і зіграли Варіації на оригінальну тему ор.15 Генрика Венявського. Попри прекрасний художній рівень інтерпретації, зауважу лише дуже вдало знайдений синтез музики, слова і живопису: виконання супроводжувалось художнім словом – фрагментами з щоденника Франца Ксавера Моцарта, скерованими до його коханої, баронеси Жозефіни Бароні фон Кавалькабо і візуально доповнювалось роботами сучасного українського художника Михайла Демцю.

Гала-концерт в Опері.

«Це був один із найочікуваніших оперних концертів року. Два відділи розпочиналися увертюрами Моцарта-батька і Моцарта-сина, а вокалісти світового рівня демонстрували арії, дуети та ансамблі із різних опер В. А. Моцарта. Це вражає дійство вийшло за межі «концерту», ба, навіть «гала-концерту». Окремі номери, здавалося, вмістили весь космос музичного театру Моцарта, який знамениті солісти та оркестранти академічного симфонічного оркестру «INSO-Львів» під батудою Оксани Линів відтворили не просто з блиском та майстерністю, а з колосальним артистичним чуттям.

Прозвучали арії з опер і добре знаних, і цілком незаних львів'янам: «Весілля Фігаро», «Милосердя Тита», «Король-Пастух», «Ідоменей, цар критський», «Дон Жуан», «Викрадення із Сералю», арія баса «Ich bin der erste Buffo» Ф. К. Моцарта – вставний номер до опери В. А. Моцарта «Директор театру». Це було дійство, яке можна прирівняти до містерії! Ю. М. Дан, С. Соловій, З. Кушплер, С. Броммер, А. Бондаренко, Е. Монтвідас, О. Цимбалюк, В. Шевченко – кожен з солістів перевершував найсміливіші очікування публіки. Гала-Моцарт по праву можна назвати однією із найграндіозніших подій і фестивалю, і цьогорічного львівського музичного життя». (*Петро Жеруха*)

Молодий колега з таким запалом і захватом описав концерт, що мені залишається лише стисло доповнити його: найбільше враження справило тонке відчуття моцартівського стилю кожним із солістів. Адже виконувати опери Моцарта – означає не мати жодної можливості просто сховатись за віртуозність, за красу голосу, за «швидко, голосно, емоційно». Тут залишається чиста матерія божественного звуку і той особливий звуковий універсум, до якого навіть деякі здібні виконавці не можуть дотягнутись протягом всього життя. Молодим артистам гала-концерту це повністю вдалось, хоча немає чого дивуватись: адже приїхали справжні зірки світової оперної сцени, які вже підкорили кращі театри світу і погодилися приїхати до Львова, щоби своєю участю підтримати Україну у створенні нового мистецького фестивалю.

«Вольфі та Наннерль», 21.08.2017.

Назву концерту нав'яли ласкаві імена, якими кликали дітей батьки Моцарта: Вольфганг – Вольфі та Марія-Анна – Наннерль. Учасниками концерту стали діти-музиканти з України, Італії, Австрії та Швейцарії – Стелла Мюллер, Тяша Гафнер та Ріккардо Челлаккі, львівські піаністи Христина Михайличенко (навчається в Києві у Наталії Толпиго та брала уроки в Олексія Гринюка) та Богдан Терлецький. Вони виступили разом з оркестром «Віртуози Львова» під орудою Сергія Бурка із суто моцартівської програмою. І навіть ті, які прийшли послухати дітей і наперед були готові вибачити їм невеликі погрішності, із зрозумілим скептицизмом сприймаючи інтерпретацію юних музикантів, були вражені цілком недитячим рівнем їх майстерності. Справжньою кульмінацією концерту став виступ Христини Михайличенко та Богдана Терлецького, вихованців Оксани Рапіти у ЛССМШ ім. С. Крушельницької. Якщо вони й надалі будуть так успішно розвиватись, то перед ними відкриватимуться дуже серйозні мистецькі перспективи. Не можна поминути і дуже вдалого ансамблю молодих виконавців з оркестром, що чутливо і напружено підтримував солістів.

В руслі теми вундеркіндів варто згадати про цікаві творчі ініціативи свята *під знаком Моцарта – MozArtKids*.

«Фестиваль LvivMozArt відзначився обширною дитячою програмою. Для юних меломанів була створена окрема локація проведення і фактично „фестиваль у фестивалі” під назвою – MozArtKids. Впродовж чотирьох днів на площі Музейній для дітей різного віку було організовано різноманітні концерти, майстерні, інтерактиви та майстер-класи.

Левову частку подій для дітей організував Центр музичного розвитку «Темро». Їх програма на фестивалі охопила аудиторію дітей від народження до шкільного віку і включала в себе інтерактивні історії про життя і творчість родини Моцартів, захоплюючі музичні квести, творчі завдання та майстерні з виготовлення саморобних музичних інструментів. Родзинками фестивалю від ЦМР «Темро» стали т. зв. «живі концерти» за участі скрипки та флейти, на яких діти не лише послухали звучання цих інструментів, але вивчили їх будову, спосіб звуковидобування, спробували самі на них пограти і під їх супровід виконували найрізноманітніші завдання.

Про любителів книжок MozArtKids також не забув: клуб «Невгамовні читайлики» запропонував шанувальникам захоплюючу казку про диригентську паличку та організував двомовне прочитання історії про маленького Моцарта.

Не обійшлося на фестивалі і без технічних новинок: компанія EdPro презентувала інтерактивну панель з навчально-освітньою програмою Mozaik, що допомагає вчителям, учням та їхнім батькам максимально оптимізувати процес навчання, зробити його справді пізнавальним, цікавим і доступним. На фестивалі, звичайно ж, основна увага була присвячена музичним рубрикам цієї програми, що дозволяють легко і просто вивчити ноти, засвоїти інформацію про композиторів та час, в який вони жили, а також розглянути в 3D графіці найпопулярніші музичні інструменти та їхні компоненти. Головним критерієм успішності «дитячого фестивалю» стало зацікавлення поважною музикою дітей з різних куточків України, що приїхали не лише відвідати Львів, а й почути про його „власного” Моцарта».
(Наталія Завісько)

Виконання Реквієму В. А. Моцарта в соборі св. Юра нагадало про вечір у цій же греко-католицькій святині 5 грудня 1826 р., коли під орудою Кароля Ліпінського хор новозаснованого Ф. К. Моцартом «Товариства св. Цецилії» і оркестр виконали цей безсмертний шедевр в роковини смерті Моцарта-батька. Традиційна вже акція за останні 25 років цим разом попереджувалась *Фест-Хором* Франца Ксавера, написаним для урочистостей відкриття пам'ятника Моцарта у Зальцбургу в 1842 р. Відтак метафора у назві концерту –

«Син – великому батькові», 21. 08. 2017, –

набула в цій програмі особливого змісту. Виконавцями виступили С. Соловій, З. Кушплер, М. Малафій, І. Царьков, які сольовали на відкритті Фестивалю, а також Галицький академічний камерний хор, камерний хор «Glogia» та оркестр INSO-Львів під батугою Оксани Линів – перелік колективів і солістів вже сам по собі свідчить про художній рівень акції.

Окремо варто присвятити кілька слів експериментальним мистецьким вечорам, які в концепції фестивалю заслуговують на особливу увагу. По-перше, слушно в монографічному фестивалі показати не лише класику, але й шляхи, якими рухається музичне мистецтво в майбутнє, по-друге, наш час з його всеоб'ємним інформаційним простором, новітнім баченням синтезу мистецтв не залишає вибору тим, хто хоче піднятися на художній Олімп, адже такі акції збирають найбільше публіки. Для них організатори обрали вдалі локації: трамвайне депо та копальню кави, заклади принципово не мистецькі, натомість «атмосферні», відповідні ідеї модерного перформенсу.

Перший з них, *«За межі міфу. Амазонки», 22. 07.2017, –*

включав у себе фрагменти з «Тамоса – цар Єгипту» В. А. Моцарта, опери польського композитора Юзефа Ельснера «Амазонки». Як і Ф. К. Моцарт, Ельснер деякий час жив у Львові і тут написав своїх «Амазонок». Театральна музика XVIII ст. виключно зіставляється з мистецтвом «тут і зараз» – уривками з опери німецького композитора Гауке Бергайде й американської лібретистки Емі Стеббінс «Споглядання муру», замовленої Баварською державною оперою для Мюнхенського оперного фестивалю 2016 р. Для цієї акції під батугою Оксани Линів та Сергія Хоровця були спеціально створені колективи LvivMozArt оркестр, LvivMozArt хор, залучені молоді талановиті солісти, балет. Сама ідея поєднати «відчайдушних амазонок, визвольну боротьбу, маніпуляцію історичними фактами, події в сучасному Криму, кохання та міфи» – дуже спокуслива. Чи до кінця це вдалось? На мою думку, поєднання класичної музики Ельснера аж надто контрастувало з експресіоністичною відвертістю опери Бергайде, остання настільки прикувала увагу, що практично нівелювала попередню. Чудово зроблена інсталяція Романа Михайлова та Дарії Кольцової, переконлива гра Наталі Рибки-Пархоменко, талановита сучасна, але не схоластично авангардна музика справили сильне враження. Сама Оксана Линів так коментує концепцію перформенсу: *«якраз ця «непоєднуваність» і була головною метою: показати, як за лише 200 років змінилася музична мова, і як передавалися ті ж самі античні теми, висвітлені композиторами різних епох. А ще – дати відчутти емоційно та фізично кожному навіть музично не підготовленому слухачеві, який можливо ніколи не відвідував фестиваль «Контрасти» чи*

«Прем'єри сезону», заманивши його на такий перформанс, що навіть сучасна невідома музика, яка викликає страх у багатьох, може бути емоційно доступною і навіть ближчою до нас, до динаміки нашої теперішньої епохи, ніж музика вивіреного класицизму – вже значно дальшого до нас 18 століття. Тобто цей контраст був моєю свідомою провокацією, де виграв якраз сучасний композитор. Це доводить, що наступним кроком може бути втілення повноцінної сучасної постановки сучасного музичного театру 21 століття». Гадаю, в результаті у нас вийшла цілком плідна наукова дискусія!

Більш цілісним видався наступний експеримент у тій же локації –

«Втеча», 24.08.2017,

в якому музика В. А. та Ф. К. Моцартів поєднувалась з творами сучасних українських композиторів Л. Сидоренко, Є. Оркіна, О. Козаренка. Наскрізна ідея «вічного пошуку» вдало об'єднала різні хронотопи мистецтва, а синтетичне дійство – «колаж із поєднання класичних творів Моцарта та сучасної симфонічної музики з використанням електроніки, джазу, світлової інсталяції і танцю», виступи солістів: співаків Тетяни Міус та Віктора Андрійченка, виконавця на духових інструментах Євгена Оркіна, піаніста Андрія Драгана, та Академічного симфонічного оркестру «INSO-Львів» під батугою Віталія Алексеєнка – сприйнялось вельми органічно. Кілька цікавинок цього концерту: Адажіо Оркіна для кларнету, саксофону та електрокларнету було написано на замовлення фестивалю та виконано автором, контртенор Віктор Андрійченко виступив ще і як скрипаль. Кульмінацією стала кантата «П'єро мертвопетлює» для контртенора та оркестру Олександра Козаренка, яка вимагає від соліста не лише віртуозного співу, а і драматичної акторської гри, а від оркестру окрім пластичної гри ще й участі у перформансі. Першим солістом у творі ще в 1991 році був незабутній Василь Сліпак.

Натомість моновистава львівської співачки і поетеси Мар'яни Садовської

«Ніч тільки починається», 23.08.2017,

поєднала «традиційну обрядову й експериментальну музику, поезію та storytelling, Авторка акомпанувала собі на індійській гармоніці, фортепіано та iPad». Те, що в рамках моцартівського фестивалю, який часово захопив День Незалежності, окрему нішу зайняла українська патріотична тема – не тільки необхідно, але й вельми символічно. Бо тільки культура, яка плекає власні традиції, здатна повноцінно представити здобутки інших. (Ще один коментар Оксани Линів: «я свідомо будую програму з двох перспектив – розвивати українського слухача, показуючи йому нове європейське, та розвивати європейського гостя-слухача, показуючи йому українське»). Саме так сприйнялась ініціатива Мар'яни Садовської, яка «трансформувала власні спостереження, біль і надію, посилаючись до поезії Сергія Жадана, Любові Якимчук, і виконала пісні, записані під час експедиції 2016 року в Приазов'ї, на Українському Донбасі». Її вечір у Копальні кави став немовби прологом до двох наступних національних за тематикою творчих акцій:

«Цвіт», 24.08. 2017,

представляв авторський проект актриси і співачки Наталії Половинки, в якому поезія Шевченка звучала в народній пісні та музичному прочитанні Богдани

Фроляк і Валентина Сильвестрова. В творчому вечорі взяв участь академічний камерний хор «Cantus» з Ужгорода під батуютою Еміла Сокача.

Зовсім несподівано інтегрувались моцартівські шедеври в популярну музику галицького регіону в експериментальній програмі

«Моцарт єднає світ», 25. 08.2017.

На площі Ринок оркестри народних інструментів з п'яти країн світу під батуютою Віталія Алексейонка натхненно вписували класичні шлягери в звукову панораму шлягерів львівських. Варто тут спеціально підкреслити, що диригент був ініціатором ідеї цієї особливої музичної акції та аранжувальником попурі. Цю цікаву ідею LvivMozArt втілює у співпраці з Міжнародним фольклорним фестивалем «Етновир».

В панорамі Моцартіани не могло забракнути оперної вистави.

«Чарівна флейта» в Оперному театрі, 23.08.2017

під батуютою Мирона Юсиповича належить до найвдаліших спектаклів колективу останніх років, тож вона і репрезентувала моцартівський репертуар Львівського Національного театру опери і балету ім. С. Крушельницької.

Одну з провідних смислових ліній фестивалю – парад вундеркіндів – продовжив

Родинний концерт Savka-Band. Програма для дітей, 23.08.2017.

«Формат концерту окреслюється рамками домашнього родинного музикування (чудовий струнний квартет: Лідія Футорська (I скрипка), Марта Бура (II скрипка), Андрій Савка (альт), Ярослав Мигаль (віолончель), а також фаготист – Олександр Іванюк) з невимушеними коментарями та розповідями про музику, нагадуючи аналогічні бесіди та домашні концерти у Косачів, Лисенків, Старицьких чи інших родинах української інтелігенції. А в програму концерту були включені твори 9-річного Данила Савки, представника вельми музичної родини з Івано-Франківська. Юний композитор сам представляв їх на фортепіано, доповнюючи вже записані музичні тексти імпровізацією. Епоха вундеркіндів ще далеко не закінчилась!» (Петро Жеруха)

А завершив цю лінію концерт *«Не тільки Моцарт!», 23.08.2017.*

«Молодих музикантів об'єднав спеціальний проект благодійного фонду VERE MUSIC FUND, що був створений у квітні 2017 р. за приватною ініціативою. Його мета – допомагати молодим українським музикантам вдосконалюватись у майстер-класах та конкурсах.

Концерт, який відбувся у Великому залі ЛНМА ім. М. Лисенка, репрезентував «головного героя» фестивалю – Франца Ксавера Моцарта, а також твори Й. Гайдна та Л. ван Бетховена. Для проекту VERE MUSIC FUND спеціально підготував ексклюзивний нотний матеріал – це двотомник фортепіанних творів Ф. К. Моцарта та Сонату для скрипки і фортепіано F-dur.

Приємно вразила рекламна кампанія, яку провели музиканти: за кілька тижнів до того вони зняли ряд відеоінтерв'ю. У проекті «Не тільки Моцарт!» взяли участь молоді музиканти, які отримують підтримку Фонду, а спеціальним гостем заходу став видатний сучасний піаніст Йозеф Ермін. Серед учасників проекту був і

Антоній Баришевський, якого гості фестивалю пам'ятали з інаугураційного концерту LvivMozArt' у Львівській опері». (Наталія Мендюк)

Завершальний день фестивалю приніс ще дві помітні творчі події:

«Музичний салон. Ф. К. Моцарт і фортепіанна музика», 25.08.2017.

«Всесвітньовідомий фортепіанний дует Яра Таль – Андреас Гротгузе є одним із найбільш плідних та найпопулярніших у світі. У репертуарі талановитих музикантів – найрізноманітніші твори різних епох для 4-ручного виконання. З компанією звукозапису «Sony Classical» вони випустили понад 40 дисків із музикою Й. С. Баха, Ф. Мендельсона, К. Черні, Й. Брамса, М. Рegera та інших.

Дует Яри Таль та Андреаса Гротгузе є справді унікальним, адже їм вдається надзвичайно точно відтворювати стилістику композиторів різних епох: від Й. С. Баха до К. Дебюссі та Д. Шостаковича. Цих музикантів по праву можна віднести до представників інтелектуального виконавства, не тільки тому, що перед своїм виступом вони часто дають коментарі, у яких розповідають про стилістику композицій, образний зміст та характер, але й передусім завдяки самій своїй манері виконавства. Для львівського концерту вони обрали, крім «Меланхолійних полонезів» Ф. К. Моцарта чотириручні опуси В. А. Моцарта, Ф. Шуберта та Р. Шумана. Між музикантами можна було помітити неабияке взаєморозуміння, вони просто насолоджувались цією музикою та зуміли передати своє захоплення усім, хто був присутній на концерті. Їх виконання створило неповторну камерну атмосферу, враження якої посилював неймовірний інтер'єр Будинку вчених у Львові» (Наталія Мендюк)

Поштовхом до запрошення славетного дуету до Львова став випуск Ярою Таль її останнього нового альбому для фірми Sony з програмою «Меланхолійних полонезів» Ф. К. Моцарта, який вже отримав захоплені рецензії європейських критиків. Тому вона радо погодилась зробити концерт-презентацію в місті, де ці твори були написані. А її чоловік та партнер по сцені Андреас Гротгузе нещодавно очолив фортепіанну кафедру в академії Моцартеум у Зальцбурзі.

Знак оклику у восьмиденному мистецько-музичному марафоні поставив

Симфонічний концерт-закриття LvivMozArt, 25.08.2017.

Винятково вдало була підібрана програма і склад виконавців, що символічно підкреслили всі провідні тематичні лінії фестивалю: fascinaцію батьком і сином Моцартами, творчий експеримент в парадигмі «минуле – сучасне – майбутнє», українську національну культуру в гармонійній єдності зі світовою спільнотою та підтримку юних митців.

Цей вечір втілює «перший спільний проект із Бетховенським фестивалем в м. Бонн, Німеччина (Beethovenfest Bonn) – концерт за участі новоствореного Молодіжного симфонічного оркестру України та Федеративного молодіжного оркестру Німеччини/BundesJugendOrchester». Отже, експериментальними і молодіжними були самі колективи і солісти – Катерина Тітова (фортепіано), Тобіас Фелдман (скрипка) та Костянтин Манаєв (віолончель). Юні солісти – справжні європейські зірки, володарі багатьох престижних інтернаціональних конкурсів та титулів. Вишуканим й інтелігентним штрихом було виконання на біс Мелодії Мирослава Скорика,

шлягера сучасної української музики славетного львівського композитора. Гідним партнером оркестру виступила хорова капела «Дударик» у Фіналі 9-ї симфонії.

Програму розпочала Увертюра D-dur Ф. К. Моцарта, а в знаменитому Потрійному концерті Л. ван Бетовена публіка почула дуже талановитих юних солістів. Попри все розмаїття репертуару у концертах фестивалю та багатьох вельми вдалих інтерпретацій окремо виділила б надзвичайно цікаве бездоганне і переконливе виконання симфонічної поеми «На берегах Вісли» Бориса Лятошинського. Оксана Линів не просто диригувала – вона по-справжньому пережила чудовий, та, на жаль, мало знаний твір українського класика ХХ ст.

Кодою фестивалю став духовний гімн України – «Боже Великий, Єдиний» М. Лисенка та фінал 9-ї симфонії Л. ван Бетовена – гімн об'єднаної Європи. Те, що вони прозвучали у єднанні, далеко не випадковість, це свідомий вибір організаторів, виконавців, учасників фестивалю, що постулюють свою приналежність до багатовікової культурної традиції як рівні серед рівних.

Постскриптум

LvivMozArt засвідчив великий творчий потенціал українських митців, накреслив перспективні шляхи промоції львівського та українського культурного простору на європейській і світовій карті. Сподіваємось, це музичне свято стане постійним у мистецькому календарі міста, запропонує ще не одну переконливу художню концепцію і надалі збиратиме ще ширше коло зірок з духовного небосхилу як України, так і далеко поза її межами.

З думкою про майбутнє хотілося б висловити кілька пропозицій, які авторка рецензії обміркувала сама та почула від симпатиків фестивалю. Перше, на що звернули увагу численні меломани, які не змогли потрапити на концерти, – терміни проведення LvivMozArt'у варто було би трохи змістити, принаймні на початок вересня, оскільки в серпні надто багато львів'ян, передусім студентів та викладачів, перебувають ще поза межами міста. *(На жаль, як прокоментувала Оксана Линів, це неможливо здійснити через робочий графік і її самої, і багатьох зіркових учасників)*. Друге побажання торкається часового зіставлення концертів та інших акцій: іноді вони накладаються, тож неможливо встигнути на деякі з них, навіть за дуже великого бажання. І останнє: за сторінками фестивалю варто би підготувати своєрідний дайджест – годинну або двогодинну передачу на телебаченні або в youtube із підбіркою кращих фрагментів концертів та інших акцій, щоби можна було не лише прочитати про них, але й ще раз пережити неповторні хвилини музичного свята у Львові.

Люба Кияновська

